

ZIDJE NA POLJSKEM so bili pod naciji preganjani, mučeni in ubijani celo bolj kakor v Nemčiji. Sploh so jih naciji pošljali iz vseh krajev največ na Poljsko, da jih tam ugonobe. Gornje je slika iz Varšave, kjer so načrpalni žide v vozove poulične, ki so bili samo zanje, z znakom Davidove zvezde.

J. L. Lewis imel na konvenciji le malo opozicije

KONVENCIJA UMW SPREJELA RESOLUCIJO PROTI ROOSEVELTU, KONVENCIJA UAW PA GA INDORSIRALA V ČETRTI TERMIN. VODSTVO OBEH OSTANE "PO STAREM"

Prerokovanega odpora ali dobe, "ker bi le tratili čas". Nopozicije proti J. L. Lewisu na to je odredil, da naj vsi tisti, ki so za resolucijo, vstanejo. Okrog 1,500 izmed 2,800 delegatov je vstalo. Ko je Lewis oznanil, da naj vstanejo tisti, ki so proti resoluciji, se jih je odzvalo samo 400. Okrog 900 delegatov je bilo torej "nevrstnih".

Napad na Rooseveltta

V svojem poročilu o stanju UMW in njenih bojih je Lewis — kar je bilo pričakovati, zelo prijemal Roosevelta in vso njegovo administracijo. Posebno na račun predsednika so mu šele besede iz ust, s kakršnimi zna Lewis ostro rezati vsakega, ki se ga loti.

Priporočan je torej le indirektno.

Autonomisti izgubili

Precjel delegat je protestiral proti Lewisu zaradi njegovega žaliljivega govorjenja o našem vrhovnem komandantru, in tudi znani "buuu" je odmeval po dvorani. A ko je bilo treba glasovati o resoluciji, v kateri se napada Roosevelta in hvali Deweyja, pa se je izkazalo, da ima Lewis popolno kontrolo nad to konvencijo, kakor nad prejšnjimi.

Strah pred zamerami ali kaj? Ko je bila resolucija čitana, je spet odmeval "buuu" in nad 20 delegatov se je oglašilo za besedo proti nji. Par delegatov jo je dobro in udrihalo po resoluciji in hvalili Roosevelta, drugim pa je Lewis dejal, da je ne

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Proti preteči brezposelnosti še nič načrtov

Vojna industrija polagoma pojema, ker se pričakuje, da bo v Evropi kmalu konec in ker je razne muničije in drugih vojnih potrebskih veliko v zalogah.

V sledi tega je bilo v mnogih tovarnah vsled znižanih ali pa preklicanih vladnih naročil odpuščenih več sto tisoč delavcev, v nekaterih pa so skrajšali delavnik.

Koliko bo brezposelnih, ko bo vojne konec, seveda sedaj točno nihče ne ve. Odvisno je od tega, kako hitro se bodo razne tovarne opremile za civilno produkcijo. Vendar pa so uradniki unij, industrije in merodajnih

Ko zahtevamo, da narodi sami odločajo o obliki vlad, kaj mislimo s tem?

Gornje je važno vprašanje. Tisti, ki ga nam podarajo s stališča, da nimamo pravice umeščati se v notranje zadeve drugih ljudstev in jim pomagati pri izbiranju bodoče oblike njihnih vlad, pozabljajo, da to delajo zato, ker žele, da ostane vse tako, kakor je bilo. Da ljudstvo ostane ekonomsko zasujnjeno, ker če nima gospodarske svobode, mu tudi politična, ki ostane v tem slučaju zgolj na papirju, kaj prida ne hasne.

Kadar nam naši kritiki piha v ušesa, da naj se ne brigamo za narod v starem kraju, češ, dovolite mu, da si po svoji volji izbere sistem, v kakršnem hoče živeti, mislijo, da govore demokratično. Namreč, le tisti mislijo tako, ki so ZAVEDENI. A glavni promotorji tega gesla pa prav dobro vedo, da le če ne bo pomoči demokratičnim elementom od zunaj, bodo "poničani in razjaljeni" ostali tudi v bodoče na dnu.

V Italiji obljubljamo ljudstvu pravico, da si bo lahko samo odločilo obliko svoje vlade. Mi se najtorej v italijanske notranje zadeve nič ne umeščavamo. A med tem čitamo, da je zavezniška vrhovna oblast vzela pod svoje propagandistično in s tem seveda pod finančno okrilje pet glavnih italijanskih dnevnikov, in pa mnogo revij ter tednikov.

Tisti listi — bodisi socialistični, komunistični in drugi, ki niso deležni podpore od AMG, s subvenciranimi listi NE MOREJO TEKMOVATI. In subvencirani listi ustvarjajo javno mnenje v Italiji tako, kot je všeč KAPITALIZMU in VATIKANU.

Kadar se bo šlo za bodočo obliko Jugoslavije, se bo frazarilo, ket se sedaj, da se naj narod tam sam izreče, kaj hoče, a med tem bodo že dolgo prej delovali med njim interesni cerkva, pa Anglije, kapitalizma, in vsi drugi, to se pravi, privilegirani sloji — vsi, ki imajo denar, časopisje, radio postaje, sodnike, orožnike, ječe in moč.

Naloga in dolžnost jugoslovenskih socialistov v Ameriki je, da pomagajo v Jugoslaviji ONIM, KI HOČEO RES DEMOKRATIČNO, FEDERATIVNO, SOCIALISTIČNO UREJENO JUGOSLOVANSKO REPUBLIKO.

Zveza slovenskih župnij se oglašila pri zvezni vladi z apelom proti partizanom

Zvečer 11. sept. je odpotovala na poset k uradnikom state departamenta deputacija slovenskih župnij, da zahteva pravice za Slovenijo, a glavni njen namen pa je bil ameriške vladne kroge prepričati, da partizani v Sloveniji niso drugega kakor teror, in pa da osvobodilno gibanje pod vodstvom Sansa med ameriškimi Slovenci ni večinsko, ampak skrajno manjšinsko gibanje.

Deputacija je zgrešila svoj namen, ker ameriška vlada, konservativna kot je, in čeprav je v državnem departmantu vpliv katoliške dobrohoteče organizacije CWC zelo močan, vendar tam narod govoril in se boril proti Hitlerju, dočim se zveza slovenskih župnij po zagrani svoji taktiki bavi samo s partizani in z njihimi "razboj-

niki", ki "plenijo, požigajo in more" po "lepi slovenski deželi".

To, da si je deputacija izvovala avdijenco v državnem departmantu, je vredno upoštevati.

V nji so bili Rev. Louis Baznik, Rev. Francis Baraga, Anton Grdina in Fr. M. Jakšič. Nične izmed teh ni kakšna narodna veličina, a s svojimi izkazili so pričali, da zastopajo domačega "vse ameriške Slovence" in pa da je narod tam "v ogromni večini proti komunizmu" in s tem zoper partizane.

Manifest, ki so ga predložili vladni, so podpisali msgr. Vitos Hribar, kanonik John J. Oman in msgr. B. J. Ponikvar.

Deputacija je predložila z ozirom na združeno Slovenijo enake zahteve, kakor jih je je slogan, ne pa v načelih. — F. Z.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Ameriške izgube do sedaj blizu 400,000 mož na vseh bojiščih

Iz podatkov zveznega vojnega departmента z dne 14. sept. je razvidno, da znašajo izgube naše oborožene sile na vseh bojiščih doomenjenega dne 389, 125 mož.

V kopni armadi je bilo izmed teh 62,357 ubitih, 172,042 ranjenih, 48,181 ujetih in 45,036 pogrešanih.

V mornarici pa je bilo v isti dobi 24,450 ubitih, 23,064 ranjenih in 9,929 pogrešanih, 4,406 pa je ujetih.

To so izgube armade in bojnega mornarice.

A je še precej drugih. Trgovska mornarica n. pr. beleži, da je izgubilo v njeni službi življene 722 pomorščakov, 4,521 je pogrešanih in 560 je ujetih.

To so velike izgube, toda v primerjanju z izgubami Rusov, pa tudi Angležev, Poljakov itd., pa niso tako visoke. Rusi sami n. pr. so izgubili v tej vojni po cenu vrat zavezniških statistikov samo na bojiščih šest in pol milijona mož, še veliko več pa civilnega prebivalstva.

Baharija se mu ni uresničila. Njegove utrjevalne naprave na zapadu so še po vodi. Izgubil je Belgijo in od nje ima samo še njenega kralja. Belgijcem je vseeno, če ga kdaj vrne ali ne. Večinoma žele, da jim bi ga za vladarja nihče ne usiljeval.

"Festung Europa" predrta na vseh koncih in krajih

PO 6. JUNIJU ZA NACIJE SAMI ČRNI DNEVI. — PORAZI NEMCEV NA ZAPADNI FRONTI. — PREMIRJE Z RUMUNIJO, BOLGARIJO IN FINSKO. — KONEC BLIZU

Od kar so zavezniški ustavili "drugo fronto", kakršno je želel že dolgo prej Stalin, je načrta žele vseh strani.

Tri dežele osvobojene

V dobrih treh mesecih je bila osvobojena skoro vsa Francija, o kateri je Hitler trdil, da si bo boje zavezniških polomilili zato, če bodo skušali udreti vajo, in jih pozval, češ, le poskušite, ako hočete še en "Dunkirk".

Baharija se mu ni uresničila. Njegove utrjevalne naprave na zapadu so še po vodi. Izgubil je Belgijo in od nje ima samo še njenega kralja. Belgijcem je vseeno, če ga kdaj vrne ali ne. Večinoma žele, da jim bi ga za vladarja nihče ne usiljeval.

Povsod uspehi

Tudi v Nizozemski, o kateri je fizer pravil, da v njo zavezniški ne bo mogoče prodreti, je sedaj angleška in pa ameriška armada. Koncem minulega tedna pa so zavezniški podvezeli na Nizozemsko, za hrbot Siegfriedove trdnjavskie črete invazijo s parašutniki. Nad tisoč zavezniških letal je bilo udeleženih v tem podvetru, ki je eno najdržnejših v sedanji vojni.

Tako so Francija, Belgija, Luksemburška in do malega tudi Nizozemska rešene sovražne okupacije.

Tri kapitulacije

Z ofenzivo v Rumuniji in ob Baltiku je rdeča armada skupno z zavezniško diplomacijo dosegla, da so tri dežele ločile od zvezne Nemčije, Turčija pa iz neutralnosti.

Z Bolgarijo, s katero je bila Rusija v diplomatskih stikih, je rdeča armada s pomočjo novega ogromnih oblik kot so se pred 6. junijem.

Rdeča armada prodira proti Baltiku in na južnem delu proti Madžarski, s katero je v vojni, in proti Čehoslovaški, da jo osvobodi.

Do stevila 200-terih manka še 56 prispevateljev.

Nebenih pisem ni bilo poslanih, nič drugega, kot ideja, da se s tako kampanjo prične, pa nekaj agitacije v koloni Joškota Ovna in v drugih noticah, pa v dopisih, in stvar napreduje.

Morda bo zares uspela boljše kot pričakovano, kadar pravi avtor "Razgovorov", in boljše, kadar je pričakoval upravnik, ki je dejal, da brez osebnih vabil bržkone ne bo uspeha.

V tej številki se je po dolgem času oglašil tudi Nace Žlembberger, eden izmed zadnjih živečih pionirjev iz onih dñi, ko se je ustanavljalo Proletarca in JSZ, toda iz njegovega dopisa se zdi, da so ga mladi ljudje "drezoli", ker pač ne vedo, kaj je možže storil v svojih prejšnjih letih dobrega zanje.

Paul Berger v Chicagu je ob priliki omenil, da bi on rad bil "dvostoteri", toda je dal svojo petaco med prvimi. A eden bo moral biti med "zadnjimi" in teh je treba še 56. Saj ne dela razlike, kdaj, glovno je, da si pridružen v skupini.

Ko bo kampanja zaključena, bomo seznam prispevateljev uredili po abecednem redu in ga znova objavili, da bodo vsa imena skupaj.

OFFICIAL ORGAN OF
J. S. F. AND ITS
EDUCATIONAL BUREAU

LET—VOL. XXXIX.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Sejanje zlih nakon proti Sovj. uniji

Sedaj, ko se z gotovočijo pričakuje, da se bo tretji rajkmalu sesul, in ko zaveznike armade na zapadni fronti zmagujo hitrejše kot je računalo njihovo vrhovno poveljstvo, so se povečala tudi ščuvanja za odvojitev Zed. držav in Anglije od zvezne s Sovjetsko unijo.

Goriva za takšno hujskanje je veliko.

Tisti, ki sovražijo Rusijo bolj kakor Hitlerja, ali pa prav tako, svare, da će se Moskvi čimprej ne stopi na prste, bo po tej vojni postala Rusija najmogočnejša država v Evropi in v Aziji. "Saj vidite, podvreči si hoče vso vzhodno Evropo, Čehoslovaška v centralni Evropi ji je zapisana in rdeča armada prodira na Balkan in proti Madžarski," pravijo oni, ki strašijo Anglijo, da bo konec njenega vpliva na kontinentu in njene nadvlade v Sredozemlju.

In resnično prizadeva to imperializmu Velike Britanije nemalo skrb.

V Zed. državah je sedaj za odtujenje ameriške vlade od Sovjetske unije glavno sredstvo poljsko vprašanje. Deluje s precejšnjim uspehom.

Klerikalizem vseposod je Rusiji sovražen zaradi njenega gospodarskega sistema in pa ker je iztrebila "krščanstvo".

Italijanska reakcija, s cerkvijo vred, svari Angleze in Američane, da čim svojo armado odpoklicujejo iz savojske kraljevine, se prične civilna vojna, ljudstvo se bo kialo med sabo, nastala bo anarhija in potem pa "komunizem". In Amerika vendar ni šla zato v vojno, da bi pomagala "boljševizirati" Evropo!

To je v tem pogledu dan pa nisem izvlaka videla drugega, nego ogoljeno, premočeno in z lužami "olepšano" strašansko dolgočasno ravan. Sem in tja so se pokazale nič posebno privlačne farme, ob katerih so čotofata svinčeta in goveda — črnobele lisaste krave brez rogov. Pri nas smo takim kravam rekli mu in smo se jih sramovali.

To je Amerika...? Želela sem si, da bi bila vse to le pušta sanja.

Bilo je že pozno pod noč, ko nam je sprevodnik oznanil, da imamo pred sabo Chicago. Oziroma sem se skozi okno. Visoki dimniki in dim kamor sem pogledala. Iz teme so rastla še temnejša poslopja, iz katerih so se priblišvale luči, kakor oči velikih, zlokobno potuhnjener zverin. Oh, da bi se zbudila doma na postelji in se tako že skoro rešila more!

Bullitt je v strahu za zapadno civilizacijo. Ako postane USSR premogčna, ji bo smrtno nevarna. Njegova tendenca je, da je sedanja ameriška vnašanja politika Rusiji prenakanljena. Za svet, v kakršnega verujejo Zed. države, bo po Bullitrovih nazorih veliko boljše, če se ameriška vlada postavi v ospredje onih, ki hočejo zavreti ambicije sovjetrov po ekspanziji. To se pravi, ameriška vlada načelno deluje za zgraditev novega "sanitarnega kordona" okrog Sovjetske unije.

Moskovska diplomacija dokazuje skozi več čas, od kar je v vojni, da ji je za sodelovanje z druženimi narodi. A ob enem, kadar se gre med ameriškimi, angleškimi in moskovskimi državniki za interes, pa sta Stalin in Molotov zelo samostojna.

Nedvomno sta se Roosevelt in Churchill na njunem nedavnom sestanku veliko menila in tudi sklepala, v kolikor sta se o čem sporazumela. Stalina ni bilo v Quebec. Odgovoril jima je, da je vsled vojne prezaposlen. A so bili tudi drugi razlogi. Predvsem Japonska, s katero Rusija ni v vojni.

Ako zmagajo v Ameriki in na angleškem tisti krogi, katerim pripada Bullitt in lastniki bogatega, Rusiji sovražnega časopisa, Vatikan in na njim sorodni faktorji v Angliji, bo bodiči mir še veliko manj "mir", kakor pa je bil po prejšnji vojni. In "zapadna civilizacija" bo prišla res v nevarnost, po krivdi onih seveda, ki pravijo, da jo ščitijo.

Za nadaljevanje vzajemnosti in kooperacije med sovjetsko, angleško in ameriško vlado je potrebno, da so vse tri iskrene druge druge in pa da se res zavzamejo zgraditi mir na temelju pravičnosti za vse človeštvo. Ako tega ne bo, se bodo vsa njihna obetanja in zagotovila izkazala za prazne fraze.

Na Poljskem razdeljujejo zemljo

Poljski osvobodilni odbor, ki deluje kot poljska začasnava vlada v Lublinu, je sklenil z zemljiško reformo takoj pričeti, z drugimi pa se bo počakalo do konca vojne.

Agrarni program osvobodilnega odbora določa, da se razdeli med kmete vse veleposestva, ki presegajo 125 akrov. To pomeni, da bo razdeljene zelo veliko zemlje, ker je Poljska dežela veleposestnikov. Čeprav je bila na papirju od kraja demokratična, je bila v praksi vseskozi fevdalna in poslednja leta napolaščica ob enem.

'Družina vsakega kmčkega delavca dobi pet oralov zemlje (okrog 12 in pol akra). To bo približno povprečna velikost kmety na Poljskem. To zemljo bodo plačali v obrokih od 10 do 20 let. Cena za aker bo znašala toliko, kolikor je na njemu vreden pridelek enega leta. Plačevali bodo lahko v denarju, ali pa s pridelki, na podlagi obstoječih tržnih cen.'

PARTIZANI V ITALIJI (sedaj jih uradno imenujejo "patrioti") prizadevajo Nemcem in Mussolinijevim fašistom veliko neprilik: Gornje je prizor, ko so napadli nacie v Florenci. To mesto je sedaj pod zavezniško upravo.

KATKA ZUPANIĆ:

IVERI

Cleveland

Naj kar naravnost povem: meni ameriška mesta na splošno ne ugaljajo. Nesreča je bila, da sem prišla iz Evrope sredi zime in da je prav tiste dni brez konca in kraja pršelo in deževalo.

Skoz Penno ter ostale gorate pokrajine sem se vozila ponoc. Ves naslednji dan pa nisem izvlaka videla drugega, nego ogoljeno, premočeno in z lužami "olepšano" strašansko dolgočasno ravan. Sem in tja so se pokazale nič posebno privlačne farme, ob katerih so čotofata svinčeta in goveda — črnobele lisaste krave brez rogov. Pri nas smo takim kravam rekli mu in smo se jih sramovali.

To je Amerika...? Želela sem si, da bi bila vse to le pušta sanja.

Bilo je že pozno pod noč, ko nam je sprevodnik oznanil, da imamo pred sabo Chicago. Oziroma sem se skozi okno. Visoki dimniki in dim kamor sem pogledala. Iz teme so rastla še temnejša poslopja, iz katerih so se priblišvale luči, kakor oči velikih, zlokobno potuhnjener zverin. Oh, da bi se zbudila doma na postelji in se tako že skoro rešila more!

Naposled so nas le iztresli na postaji. Na ušesa mi je zazvenela naša domača slovenska govorica, ki mi je bila kakor utapljaljemu rešilni pas. Mora je znatno popustila, zapustila me pa mi.

Visoke zgradbe, ki jim pravijo nekateri nebotičniki, nekateri pa oblakopraski, me niso prav nič očarale. Baš nasprotno. Zdele so se mi kakor velikanski pokončni kurniki, ki so mo s svojo mrko enoljčnostjo tesnil. Sele ko smo jih pustili za sabo, sem zadihal svobodnejše. Dvajset let ni moglo mojih prvih vtipotisni v ozadje.

Ali vse to je še zmerom daleč od naslova.

S tem uvodom sem hotela le naglasiti, kako močni so prvi vtipotis. Tega dejstva se pač niso zavedali — kolikor ga niso iz

Zemlja, ki se jo razdeli med kmete, je Nemcem in "izdajalcem" zaplenjena, drugih veléposestnikov pa se bo plačalo zanje.

Prednost dobiti zemljo imajo družine s sinovi v poljski armadi, dalje družine, ki so imeli očete in sinove v gerilskih četah, in pa vojni ranjenci. Namen odbora v Lublinu je razdeliti zemljo v osvobojenem delu Poljske najpozneje do 20. decembra, da novi posestniki skozi zimo urede vse potrebno za obdelovanje.

Načrt osvobodilnega odbora je preuređeni Poljsko v državo malih kmečkih posestnikov, ki bi poljedelstvo organizirali na zadržani podlagi. Predsednik osvobodilnega odbora Edvard Boleslav Osubka Moravski je inozemskim novinarjem na sestanku v Lublinu dejal, da novi režim ne misli istanoviti kolektivnih kmetij, kakor so v Rusiji, kajti žemlja na Poljskem bo ostala privatna svojina, s to razliko, da bo v bodoče posest onih, ki jo obdelujejo.

Kaj pa s cerkevimi posestvji? Moravski in Vitos pravita, da ostanejo cerkvi. To pomeni, da se niti osvobodilni odbor, o katerem njegovi kritiki v Ameriki in Angliji pravijo, da je komunistične, Vatikanu in klerikalizmu ne upa zameriti. Ampak kaj se, zgodi, kadar Poljska postane demokratična in bo ljudstvo imelo besedo, je pa drugo vprašanje.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Churchill in Roosevelt sta se sešla na ponovni razgovor, sedaj že drugič v Quebecu v Kanadi. Kako važen je bil ta njun sestanek, dokazuje to, da so se ga udeležili tudi mnogi ameriški in angleški veščaki, posebno tisti, katerih sfera je daljni vzhod. Stalin, ki je bil tudi povabljen, je odgovoril, da se radi obilega dela ni mogel odzvati. Saj takšen je bil njegov odgovor na povabilo.

Pomen sestanka

Razgovor v Quebecu se je vril v zgodovinskih dneh, ko se je boj prenesel že na nemška mesta. Od kar so bile zaključene Napoleonove vojske, se kaj takega Nemcem še ni prijetilo.

V pretežni polovici devetnajstega in dvajsetega stoletja so se Nemci vedno pretepal na drugi ne na svoji zemlji. Danes pa padajo bombe na njihova mesta. To povroča marsikatem nemškemu Miheljnu, kateri je verjet kajerju in potem Hitlerju, preece razočaranja. Kot pravijo, se je precešnja večina razgovorov v Quebecu tukaj Nemčije in največ pa Japonske.

Upati je tudi, da pride vprašanje Indije na površje, katere neodvisnost je silno važna tudi za Zed. države, kot tudi vprašanje Hong-Konga, Malaje ter Zapadne Indije. Za uspešen poraz Japonske se ta vprašanja morajo rešiti. Indija, s svojim ogromnim prebivalstvom, ne more ostati v položaju kot je danes. Slabi vojaški uspehi na indijski meji ter v burmskih džunglah kažejo vse to v najboljši luči.

Pri južnih sosedih

Da nismo ravno preveč prisluhili pri naših sosedih, in to še posebno ne dolni na skrajnem jugu, ni danes več nobena tajnost. Tudi demokracija, za katero se naj kot pravijo, danes bori ves svet, ni preveč prisluhlena v gotovih deželah Južne Amerike. V Braziliji je diktator Vargas pometal zadnje ostanke liberalne opozicije z resignacijo ministra za zunanjne zadeve Oswaldu Aranha in porinil svoje deželo skoraj v isto pozicijo kot je danes Argentina.

O Argentini smo v tej koloni že večkrat govorili. To je danes tista idealna dežela, v katero se bo preselil po svojem razsulu v Evropi nemški, italijanski in španski fašizem. Kdor ne verjam, naj prečita knjigo "Argentine Diary", katero je spisal Ray Josephs. V Argentini so na krmilu generali in armada z oficirski kliči, katera je napojena z nacizmom. Armada je trenirana na nemškem duhu in ima ambicije, katere bodo imele slabe posledice. Seve, s tem ni rečeno, da je že vsa opozicija zatruta. V Argentini je močna podzemna opozicija, katera dnevno narašča. Ali največja zaprta v Argentini je vojna prosprijetja. In v takih časih je boj samo za ideal, kot je n. pr. svoboda — precej težak.

V Braziliji je nekaj sličnega. Stroga cenzura je zadnje čase ustavila pet revij in časopisov, kateri so bili naklonjeni liberalizmu. To so Diretrizes, liberalni politični dnevniki; Ilustracione Brasileira, liberalni mesečniki; Renovacao, dajaška publikacija; Nossa Senhora Menina, liberalni katoliški list, in pa Mundo Medico, dnevnik za zboljšanje zdravstvene higijene med mamo. Iz univerz je diktatura pomembna liberalno misleče profesorje ter nastavila reakcionarje. Isto tako na drugih važnih državnih pozicijah. In kot je v Argentini, je tudi v Braziliji armada na krmilu.

Pri nas

Boj, o katerem smo že govorili in kateri se bo odločil v novembру, je v polnem razmahu. Naš kralj ima v svoji Tribuni dnevno na prvi strani uvodne članke s strahovitim ilustracijami, kaj se bo zgodilo v tej deželi, če zmaga v novembri s komunisti na celu Roosevelt. Da bi bila to komunistična zmaga, je po krnelovem modrovranju gotova stvar. Da jim gre v resnici za nohte, kaže potek njih kampanje. Sprva so samo namigavali, češ, predsednik Roosevelt ne izgleda ravno preveč zdrav. Ko to ni prineslo uspeha,

Cem zveza slovenskih župnikov še celo zdaj apelira pri ameriški vladi le za zadušitev partizanskega "komunističnega" terorja v Sloveniji, molči pa ko grob o nacija in prejšnjih Mussolinijevih grozodestvih, to ni nikakor ne gre v glavo?

Tole mi ne gre v glavo?

POVESTNI DEL

FRANCE BEVK:

BEG PRED SENCO

(Nadaljevanje.)

Gospo Fani sem srečal na ulici. Bila je s črnelasto žensko, ki ji imela oči kot oglje. Pogledala me je z dolgim pogledom, korak ji je zastal. Jaz sem se ji hotel ogniti, bilo je prepozno. Nisem je hotel pozdraviti, a sem jo pozdravil vseeno.

Ko sva bila trideset korakov drug od drugega, sem se ozrl. Tudi ona je gledala za menoj. Žensko, ki je bila z njo, je imela smerh v licih. Zagomazelo mi je po životu, vsa kri mi je planila v obraz. Sel sem dalje in se nisem več ozrl.

Mojo hojo pa je spremjalala slika, kakor sem jo videl, pol obrnjeno za mano, ki me zre po strani. Videl sem podobno kretajo v preteklih večerih, ko sem srečaval v dolgo benešansko ruto zavito žensko, ki je gledala za menoj.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

★

V predpustu me je Tončka dočela zapustila; begoma je prihajala, bežno je odhajala le za par minut. V samoto sobe me je zasebno, gola ženska na steni je dobila ob plapolajoči sveči žive gobe.

Dvignil sem se. Kakor pijan sem tavil po stopnicah in potrkal na Ivanovo okno.

"Glej, glej," je dejal on in ni vstal od klavirja. "Ti si?" Nato je molčal. Pol premrazen sem stal poleg njega in čakal, da bi nehal. Ni nehal. "To je Wagner," je dejal med igranjem. "Sedi!"

Sedel sem, klobuk sem držal v rokah, kakor da ga nimam kam položiti in strmel v glasbo, ki je nisem mogel umeti...

Sredi godbe je Ivan prekinil in pogledal vame: "Kaj se ti zdi?"

Skomignil sem z rameni.

"Prav imaš. Jaz sem tvojih misli. Ali greš v maski?"

"Ne vem."

"Klovna in črni domino imam. Jaz domino, ti klovna. Še je zgodaj, običiva družine."

Oblekla sva se in stopila na ulico. Po trtočaju so plesale predpustne maske in pihače v pozeble roke. Mene je objela razposajena radost. Pomešala sva se v pisane gruče in divljala z glasnim krikom po trgu...

V topilih kuhinjah sva se razgrela ob smehu gospodičen. Bili so sami meni neznani obrazzi, ustnica so ugibale najino ime, niso me ugenile. Ko sva bredla iz ulice v ulico, se je Ivan ustavil: "In ti, ali ne greš nikamor?"

"Ne vem," sem dejal.

"Ali nimaš nikjer nikogar?"

In ko sem pomisli, je šlo po mojem životu nekaj mrlzic podobnega. Peljal sem ga s seboj, občutil pa sem, da me je ta hip minila razposajenost. Potrkala sva na vrata gospo Fani.

Tuj ženski glas se je oglasil, odprli so nama, Ivan je uganjal burke, jaz sem ostal kakor primit. Kaj me je zopet zaneslo sem? Čemu sem prestolil ta

prag. Neznano je šlo skozi mene in se premikalo skozi možgane...

Ob ognjišču je sedela gospo Fani, na koncu mize je slonjen mož. Ženska, ki name je odpela, je bila črnelasta s ceste. Ko sem jo zagledal, sem obstal, naredila je vtiš name.

Nisem je poznal, ne vedel, od kod je prišla. Na mizi sem zagnedal par mojih knjig; vse, kar sem imel, sem pustil pri gospo, nisem je hotel pozdraviti, a sem jo pozdravil vseeno.

Ko sva bila trideset korakov drug od drugega, sem se ozrl.

Tudi ona je gledala za menoj.

Žensko, ki je bila z njo, je imela smerh v licih. Zagomazelo mi je po životu, vsa kri mi je planila v obraz. Sel sem dalje in se nisem več ozrl.

Mojo hojo pa je spremjalala slika, kakor sem jo videl, pol obrnjeno za mano, ki me zre po strani. Videl sem podobno kretajo v preteklih večerih, ko sem srečaval v dolgo benešansko ruto zavito žensko, ki je gledala za menoj.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več izbuljene, na vratu ni lis, sem pomislil.

Ali zasleduje moje stopinje? Njene oči niso več

★ KRITIČNA MNENJA, POREČILA IN RAZPRAVE ★

KOMENTARJI

OWI (Office of War Information) pravi v poročilu z dne 5. sept., da je bilo v Zagrebu 11. avgusta obsojenih v smrt 11 članov Paveličeve ustaške armade, med njimi večina takih častnikov, ki imajo popolnoma slovenska imena, med njimi Avgust Lončar, Anton Godec in Josip Žerjav. Nacijski prosekutor jih je obdolžil sodelovanja v "tajni komunistični celici". Imeli so zveze s partizani in jih obveščali o gibanju Wehrmacha. Smrtna obsodba nad njimi je bila izvršena 22. avgusta t. l.

Pavelič ima čezdalje efekte tudi s prostaki. Ker so po nacijskih porazah začeli dvomiti v triumf "ustaške neodvisne Hrvatske", si iščejo potov do partizanov. Na vsak način želite biti z onimi, ki bodo zmagovali. O Paveliču vedo, da je igral v zaigral. Seveda, ne Hrvatske, pač pa sebe.

John Lokar, ki je kampanjski vodja governorskega kandidata Franka Lauscheta, se bo v tem vplivnem boju lahko veliko načučil. N. pr., kako pobijati laži, kakršnih s Frankom nista pričakovala, razen ako sta kdaj brala o vojnih bojih satire, ki jih je napisal Mark Twain.

Gen. Milan Nedžet, ki je po nacijskem zrušenju Jugoslavije kvizling Srbije, je dne 3. sept. po radiu srbskemu ljudstvu še vedno trdil, da se je sodelovanje Srbov z okupacijsko (nemško) oblastjo izkazalo "za dobro stvar". Pohvalil se je tudi, da je bila Srbija na Balkanu "v borbi proti boljševizmu dominanta sila". V resnicu je bila to njen največja zmotna. In če Nedžet pravočasno ne pobegne, bo v pesterh osvobodilne fronte uvidel, da njegovo sodelovanje z naciji ni bilo tako uspešno kot si je to upal trditi še celo ob smrtni postelji propadajočega Hitlerizma.

Stavke so v vojnem času nevarna stvar. Upravičene ali ne, vsak stavkar je obdolžen, da s svojim odporom ogroža življeno naših vojakov, ki se bore križem sveta. Ena takih stavk se je vršila v tovarni kompanije Graphite Bronze v Clevelandu. Vodila jo je nekaka neodvisna unija. Okrog 2000 delavcev je bilo prizadetih. Tam mimo je peljal pisca te kolone in njezino ženo dne 5. septembra Frank Oglar. Ze ob 7. zjutraj je bilo pred vhodi v tovarno, ki je precej daleč od ceste, ena trejtina clevelandske policije, bele in črne. Bila je na konjih, v avtih, na motoričkih in peš. Clevelandski listi so župana Lauscheta zelo pohvalili, ker je v protekcijo onih, ki bi hoteli delati, tako odločno nastopil. Pa se vzloči veliki policijski zaščitni vrnili, pač pa šele, ko je v pismu:

"Prosim, da preberes A. D. z dne 12. t. m., v kateri ti daje Jože Grdin častno priznanje ... Mogoče ga boš dobil tudi iz Vatikana ali celo odlikovanje. Saj so šli neki klicarji v Washington, da vas praporijo. Kadar boš še kje imel govor, pa le udri po rdeči ... Mogoče te bo Grdina proglašil za svetnika. Pa ne bodi hud, če se bo malo manj nabrao v "milijonski sklad".

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV (IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leto; \$1.50 za četr leta; za Chicago in Cicer \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leto; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

TUDI NUNE ZNAJO IGRATI. Na tej sliki je 6 izmed 13 man iz nekega katoliškega zavoda v New Yorku, ki so se naučile igrati na godbene instrumente in nastopajo na raznih cerkevnih priredbah.

No. II. Pa brez zamere. Le pokazi svoje perje."

Prejšnji teden na tem mestu je bil citiran dopis Franca Cesna, ki ga je imel v Prosveti. On naobratno trdi, da so katoličani na Sansovem zboru urednika Proletarca s svojih glasovnic povsem opustili, dočim so naprednjaki glasovali tudi za katoličane in psevdonaprednjake.

Anonimna pisma urednikom in pa vsem, ki kaj delajo v javnosti, so stara stvar. V Proletarcu nismo nobenega omenili že mnogo let. Ampak včasi je dobro pokazati, da so na svetu ljude, ki se smatrajo za razume in bojevite, a so v resnicu zavratne in pa v sovraštvu z resnicami.

"A. D." z dne 8. sept. vzklikava uredniški strani, da sta imela na Sansovem zboru glavno besedo socialist Kristan in komunist Adamič, na regalijah pa so imeli delegati "rdečo zvezdo, znak ruskih komunistov". Torej je bil to pravzaprav "komunistični", ne pa slovenski narodni zbor. "A. D." je v članku pojmarala, "da je bilo opaziti med delegacijo tudi osebe, ki se nekaj silijo med katoličane, in ki so celo sprejeli urade..."

Izmed katoličanov, ali bolše, faranov, je bil na konvenciji Sansa tudi en župnik. Pravijo, da so nanj zverči 2. sept. in naslednji dan napravili toljšen pristisk, da ga ni bilo več na sejo. Tudi po maši ne, ki jo je baje imel v cerkvi sv. Vida. Kako se je z gospodi, ki nasprotujejo SANSU, pomenila ga. Novakova, urednica Zarje, je za enkrat znano nji in njim, a iz "A. D." in par drugih listov je razvidno, da ji zamerijo, ker je sprejela mandat.

Srbija se ne bo podala nadvili Hrvatov in Slovencev. Rajše bo samostojna. To je tendenca, ki jo vodi v ameriškem tisku Fotičeva propagandna mašina. Čemu se naj tako junški narod poda katoliškim Hrvatom, ki so se izkazali v tej vojni za izdaljence in razbojnike, dočim Srbci krvave za svobodo, vprašajo v Srbobranu in v drugih listih, ki delujejo za program velesrbstva. Stvar imajo dobro namazano in izgleda, da jim tudi denarja ne manjka. Brez njega se v propagandi ne pride daleč. A njihna tudi z denarjem ne bo uspela. Je preveč šovinistična in pozabljiva, da ima tudi Srbija močnega, "odličnega" kvizlinga, ne samo Hrvatska v Slovenija.

"The American Serb", pa "Srbobran" in ljudje, ki pišejo vanju, bi storili dobro le, če prenehajo s šovinizmom in se izrecjo za demokracijo v resnicu, ker le na ta način bo imel v novi svetovni tvorbi pogoje za bodočnost srbski narod in v njim vred hrvatski in slovenski ter bolgarski z njimi. Prenapeti šovinizem, spojen z imperialističnimi, diktatorskimi nagoni, je poguba za narod, ki ga neguje, in okužljiv za druge, ki se morajo gibati ob njemu.

"Bazovica", ki izhaja v Kairu, nič ne ve o "grozodejstvju" partizanov, kakršna obeša na veliki zvon p. Ambrožič in mu pri tem bogve čemu pomaga Rado Staut. Ce so kje poučeni, kaj se dogaja v Sloveniji in v ostali Jugoslaviji, so prav govoriti pri "Bazovici". V članku z naslovom "Dobro srečo" čestita "Bazovica" Subašiću in dr. Marušiću na njunem imenovanju v novo vlogo in potem razlagajo Marušićovo delo. K temu pravi:

se potem mnogi začeli zanimati še za druge liste. Tudi za take, ki so jim jih v cerkvi prepovedovali in s tem vzbujali zanimalje zanje.

Na Proletarca sem se naročil od ranjkega zlatarja (ali "pleharja", kot smo jim rekli) Josipa Marinčiča. S svojo zlatom, pozlačeno, srebrno in plehnato robo je potoval tudi po sosednjih državah. Marsikdo se ga še spominja.

Ko je Rev. Jos. Lavrich zvezdel — takrat je župnikoval v newburški fari — da sem naročil teh "grešnih cajteng", je prišel v hišo, kjer sem stanoval, da me posvarji in spreobrne. Komur je za dušo, naj nikar ne čita Proletarca ali Glas svobode, je poudarjal. Tudi gospodarja in gospodinji, pri katerima sem stanoval, je nekoliko okregal, češ, da nič lepo, ker imajo takega brezbožnika v hiši.

Kreči pa sem do takrat nekaj "boardarjev" že toliko "pohujšal" s temi časopisi, da so z manjo držali. Gospodinji so načrno pravljenci, da če meni odpovedovanje in gospodarjev stanovanje in hrano, gre do tudi oni "od hiše". Gospodinja in njen mož pa sta bila ne samo verna, ampak tudi materialista. Sklenila sta, da naj ostanemo neglede kakšne časopise beremo.

Ker je vse po božji volji, je menda tudi to, da berem Proletarca že 34 let. To je list, ki se je od drugih vedno razlikoval zaradi svojih izrazito socialističnih načel.

Močno pa se mi zdi, da je Proletarci veliko boljši in bolj zanimiv posebno skozi zadnji dve ali tri leta. To slišim tudi od mnogih drugih, bodisi od takih, ki so naročili že leta in leta, in od novejših.

V Proletarcu se so čitaljem priljubili posebno urednikovi "Komentarji". Citajo jih tudi nenaročniki, ker prizadeli poskrbe, da list še kje dobe.

Ugajajo tudi uredniški članki in pa gradivo sotrudnikov. N. pr., Joško Ovenc s svojimi "Razgovori", John Chamaizer z "Drobizem", pa Anton Shular iz Kansasa, "Big Toni" iz Californije in zadnje čase pa Katka Zupančič s svojimi privlačno pisanimi "Iveri". So tako domaći in pristno zasoljeni, pa simpatični za čitati, da se jih ne morezogniti.

Zelimo, da vsi ti se naprej pijojo v Proletarca, in pa drugi dopisovalci, med njimi Jože Durn, Frank Cesen, Milan Medvešek, "Big Tony", Tomičič itd.

Meni enako veliki večini drugih naročnikov se dopadejo smernice Proletarca. Posebno z ozirom, ker piše simpatično za načrno osvobodilno fronto v Sloveniji in ker nastope tako odločno proti njenim sovražnikom. Grdo, ali bolje, nesramno je od svakega slovenskega časopisa, ako piše proti osvobodilni akciji, o kateri sedaj lahko vsakdo ve, da se bojuje za življence in smrt proti okupatorju.

Tudi naša zaveznička Rusija je vredna priznanja. Naš narod tam ji zaupa. Proletarci pišejo o nji z razumevanjem in simpatično, kar je pošteno in pravčično.

Da čitaljci z vsebinsko Proletarca soglašajo, so dokaz pristopev dvestotih. Med dvestotimi pristopami tudi jaz in moja žena Cilka, vsak s petačo. Kajti

list se tudi nji dopade in v agenciji zanj rada pomaga.

Dalje sta pristopila k dvestočetem John Ušenčnik in Leo Simončič, vsak z vsoto \$5. To sta storila, ker jima Proletarci so trudniki vztrajajo in da se jim jih še več drugih pridruži.

Anton Jankovich.

NACE SE JE OGGLASIL!

Piney Fork, O. — Misli sem, da bi ostal sedaj na starost zmerom doma; v tako pozni letih si menda vsakdo misli, da je najboljše dremati na zapečku, kot se pa motoviliti v zlobah, ki rajoča zunaj.

Dne 3. sept. pa me je le "prijetje", da sem šel v bližnjo goštilno na čašo piva. Pa sem dobil druščino. Oprijela se me je in dregala, ali dražila, kakor se vzame, češ, komunizem je "gud", socializem pa "no gud".

Nato se je sukal pomenek, ali pa prepričal, ali kar bi že naj bilo, o razpuščeni kominterni, ker pač ni bila več tako revolucionarna kakor je bila. Torej čemu je bil bilo še treba?

In ameriška komunistična stranka, kar ni sedaj prav tako "kapitalistična" kakor je demokratična stranka, za katero komunisti agitirajo bolj kakor pa njeni lastni člani?

Pa me "izziva" eden izmed Hrvatov, češ, "na, tu, Nace, je dajm, ki sem ga pobral na tleh. Kar ti ga spravi?"

Odgovoril sem, da naj dodajo še toliko, da bo dolar, ki ga pošljam Proletarcu. Kar bi manjkal, bi jaz dodal. Frank Robnik, ki je bil le poslušalec v debati, ali prepričal, ali pa smo se prerekali "kar tako", je dal 50c, z naročilom, da naj o tej "debati" poročam v Proletarca.

Sicer bi človek debatal, če bi imel pred sabo osebo, ki plačuje članarino kaki stranki, ampak prerekati se z brezbrinjezi pa nima pomena. — Pozdrav vsem v Centru.

Nace Žemberger.

KONFERENCA PROSVETNE MATICE IN JSZ

Moore Run, Pa. — To nedeljo, 24. sept., se bo vršila v dvorani društva št. 138 SNPJ, Strabane, Pa., konferenca Prosvetne matice in JSZ. O nji je bilo na kratko poročano v prejšnji številki, vabilo pa so bila vsem pridruženim organizacijam pravčično poslana.

Zanášamo se, da bodo zastopnike vse poslate.

Te konference se udeleži, ako ne bo kakega posebnega zadržala, tudi Frank Zaitz, urednik Proletarca in odbornik v mnogih organizacijah, ki bo navozil na vprašanja na razpolago s pojasnil. Torej 24. sept. v dvorani društva Postojanske jame v Strabane, Pa.

Le Populaire v novem urodu

Glasilo francoske socialistične stranke Le Populaire, ki je bilo med okupacijo zatrto, je dobio med svoji obnovni nov urad s prevzemom tistega, ki ga je pošteno in pravčično.

Da čitaljci z vsebinsko Proletarca soglašajo, so dokaz pristopev dvestotih. Med dvestotimi pristopami tudi jaz in moja žena Cilka, vsak s petačo. Kajti

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172-7173

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Iz SANsovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Zbiranje materiala za slovenski arhiv

Dr. Boris Furlan je postal SANSu iz Londona pismo, ki ga je prejel iz Slovenije — od drja. Joža Zemljaka, načelnika odseka za informacije in propagando pri predsedstvu Slovenskega narodnega osvobodilnega sveta. To je baje prvi uradni dopis, ki je prisel iz osvobojenega dela Slovenije. Glasil se:

Odsak za informacije in propagando pri predsedstvu SNOS, 7. aprila 1944.

Univerzitetnemu profesorju dr. Borisu Furlanu!

Odsak za informacije pri predsedstvu SNOS vas prosi, da bi zbirali, odnosno organizirali zbiranje v anglo-ameriškem svetu vseh člankov, časopisov, knjig, letakov, slik itd., ki se tičejo narodno osvobodilne borbe slovenskega naroda, ter ta material, kolikor je aktualno zanimiv in uporabljiv, tudi pošiljati v Slovenijo. Ostale stvari pa hranite, da se po osvoboditvi prenesejo v domovino.

V ostalem se vám odsak za informacije in propagando zahvaljuje za vaše delo v Angliji ter upa, da bomo kmalu lahko z vami navezali tesnejše stike.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Načelnik odseka:
(Pečat) Dr. Joža Zemljak.
Besedilo pečata: Predsedstvo Slovenskega narodno-osvobodilnega sveta — odsak za informacije in propagando.

Simbol na pečatu: Obris Triglavca, nad njim pa piterokraka partizanska zvezda.

Dr. Furlan je v svojem pismu priporočal ustanovalitev posebnega odseka v okviru SANSA, ki bi organiziral zbiranje vsega tega materiala in ga začasno hrani v Ameriki. V poštov bi prisile vse tiskane stvari, tudi programi in letaki, izdani ob prilik shodov, zborovanj, veselic itd., letnikov slovenskih in jugoslovanskih časopisov, angleških časopisov, magazinov in revij.

Dr. Furlan nadaljuje priporoča, če bi se ta akcija razširila tudi na nabiranje znanstvenih in leposlovnih knjig. Knjižnice v Sloveniji so večinoma uničene.

SANs novi izvršni odbor je na svoji prvi seji 4. septembra razpravljal o obeh pismih in zaključil storiti vse v svoji moći, da se ugodno prlošči v priporočilu. V poseben odsek za zbiranje slovenskega in angleškega materiala v Ameriki o borbi slovenskega naroda so bili izvoljeni: prvi podpredsednik Janko N. Rogelj, zapisnikar Jacob Zupan in odbornik Frank Zaitz. Ex-officio člana tega odseka sta tudi predsednik Kristan in tajnik Kuhel.

Naše ameriške rojake prosim, da kooperirajo s tem odboru in takoj pričnejo zbirati v svoji okolici ves primeren material, za katerega prosi odsek za informacije in propagando SNOSa. Obdržavane so bile že številne veselice, shodi, zabave in druge priredite. Ob takih prilikah so morda bili rabljeni letaki, pamfleti, sporedni pro-

grami, vstopnice itd. Če jih še imate ali če jih ima odbor ali kateri drugi rojak, zberite jih in jih odpošljite na SANsovo urad. To velja tudi za članke in spise v lokalnih ameriških časopisih in revijah. Zbirajte vse, če so tudi dopisi nasprotni osvobodilnemu gibanju ali njegovemu vodstvu. Vse to bo služilo za zgodovinske podatke o najvažnejši točki zgodovine slovenskega naroda. Slovenski narod je že sedaj radoveden, kako smo mu slovenski Amerikanci pomagali v njegovi veličastni borbi do zmage. Radoveden je tudi, kdo mu ni pomagal ali celo z vsemi silami nasprotoval. Tudi to bo zapisano v zgodovini.

Pošiljka iz starega kraja

SANS je prejel iz starega kraja pred nekaj dnevi zaboljeno gradivo, ki se tiska na osvobojenem delu Slovenije. Vsebuje številke raznih časopisov, brošur, letakov, razglasov in člankov, tiskanih, mimeografičnih in tipkanih. Ob priložnosti se bo priredila razstava vseh tega in sigurni smo, da bo vzbudila veliko začudenja, presenečenja in navdušenja. Razne informativne članke in spise bomo dali objaviti v naših listih. Pazite na nje. Razdete bodo razne zadeve in novice, ki vas bodo ginile do solz v občudovanju ogromne borbe, ki jo vodi na volilni dan voli za eno ali drugo politično stranko in njene kandidate. Slovenski Amerikanici imamo tudi svojo dolžnost kot državljanji. Da jo izvajamo, se moramo registrirati. Kdo se ni registriran, a ima pravico voliti, se naj registrira pri svojem volilnem odboru takoj, dokler je še čas. Slovenski Amerikanici moramo podpreti one kandidate, ki so naklonjeni Zedinjeni Sloveniji in federativni Jugoslaviji.

Mirko G. Kuhel, tajnik.

SEDAJ JE POZABLJENO IN ODPUŠČENO...

(Iz "Kmečkega Glasa", apr. 1944.)

Pozabljeni so Hitlerjeva vsa grozodejstva od Poljske do besenja po Sloveniji. Kdo od naših življenjih "pobožnih" Hitlerjevih slug se danes še spomni, da je Hitler na Poljskem pobil na tisoč duhovnikov in zasmehljivo prezirajoč vsako človečnost dopustil, da je njegova vojska onečaščala celo mlade redovnice po vojaških javnih hišah. Kdo se še zmeni zato, da je bila na Poljskem zatražila vsaka sled verskega življenja? Pozabljeni so vsa izgnanstva duhovnikov z Gorenjske in Štajerske, pozabljeni je celo zaplemba cerkevne imetja v teh krajih. Komu je še mar zasramovanje, ki so ga morali preživeti duhovniki na Štajerskem, ko so v zasmeh mestni držali morali pometati mestne ulice, čistiti straniča v taboriščih in se v zabavo gestapocev lovit slepe miši kakor mali otroci ali pa smrkovskim nemškim policajem poljubovati skornje.

En sam tak primer mučenja in javnega zasramovanja najam očita ta "pobožni" in "pozabljeni" zbor, ki očita Osvobodilni fronti toliko grozodejstev. Ga ni! Res pa je, da so partizani obrazčuni na nekaterimi duhovnikih, ker so bili fašistični ovaduhi. Kdo je spremenil misljenje tistih duhovnikov, ki so pred tremi leti po nemških zapori upirali oči v Rusijo in rdečo armado in se prav zavedali, da edino ta sila lahko še reši slovenski narod pred iztrebljenjem? Tudi nekateri od teh danes mašujejo švaborec, domaćim gestapocev in pozabljeni na borce za slovensko svobodo.

Veliko zla je zakrivilo čudno stališče g. škofa Rožmana. On je dovoljeval slovenskim duhovnikom, da so služili kot kurati (ali bolj pravilno povedano, kot oficirji) v beli gardi, duhovnikom pa, ki so šli v partizane, je predložil opravljati obrede. S tem pohujšanjem je dal beli gardi kredit, da so potem lahko gardisti proglašali za vojščake Kristusove, partizane pa psoval kot vojsko brezbožnikov. Tako naj bi tisti, ki so verni, laže spoznali, komu naj sledijo.

Ta način borbe zoper Oslobodilno fronto je sejal smrt med slovenskim narod in je po dveh letih svoje zapeljance pripeljal v gestapo, v službo hitlerjevskega, ljudožerškega poganstva. In ker še nihče od teh krivev ne

da ni ta odbor pod predsedništvom Louisa Adamiča dosegel velikega uspeha, ki se sedaj zrcali v prijateljskih odnosih, ki jih imajo zavezniške sile z Narodno osvobodilno vojsko Jugoslavije pod vodstvom maršala Tita. Do teh prijateljskih odnosih je v veliki meri prispeval tudi SANS in Združeni odbor. Na seji 4. septembra je izvršni odbor izvolil sledeče zastopnike za Združeni odbor: Louis Adamič, Etbin Kristan, Janko N. Rogelj, Fred A. Vider, Mirko G. Kuhel, Albina Novak in Frank Zaitz. Ker se sestra Novak ne bo mogla udeležiti prve seje, jo bo nadomestoval brat Vincent Cainkar. Omenjeni bodo tudi SANsovi delegati na drugem zboru v Pittsburghu, ki se vrši v Pittsburghu, na vrhu 23. in 24. septembra.

SANS.

F. ALESH POJASNUJE

Chicago, Ill. — Ker je urednik "Proletarca" v Komentarju o zadnji konvenciji Saska omenil moje ime, sem se odločil čitateljem tega lista podati bolj popolno sliko o poteku tega zborovanja. SANS jim je hvaležen za ugodno reportažo, kakor tudi za moralno pomoč, ki so jo nihovi listi do sedaj nudili SANs. Želim, da se tudi naši rojaci zavedajo podpore SANs na naklonjenih listov in jih podpiro.

Do predsedniških volitev je le še nekoliko tednov. Dolžnost vsakega državljanja je, da na volilni dan voli za eno ali drugo politično stranko in njene kandidate. Slovenski Amerikanici imamo tudi svojo dolžnost kot državljanji. Da jo izvajamo, se moramo registrirati. Kdo se ni registriran, a ima pravico voliti, se naj registrira pri svojem volilnem odboru takoj, dokler je še čas. Slovenski Amerikanici moramo podpreti one kandidate, ki so naklonjeni Zedinjeni Sloveniji in federativni Jugoslaviji.

Rumunija ostala v vojni

Tudi Rumunija je kapitulirala in mirovno pogoje z Rusijo in ostalimi zavezniških podpisala, toda še ko so njeni glavarji pod pritiskom svojega ljudstva uvideli, da bi bilo nadaljevanje z vojno samomor za Finsko.

Nova finska vlada upa, da ji Rusija ne bo dala pretežkih pogojev, in ko so se vršila pred letom prva pogajanja za premirje, res niso bili ostri.

Rumunija ostala v vojni

Tudi Rumunija je kapitulirala in mirovno pogoje z Rusijo in ostalimi zavezniških podpisala, toda še ko so njeni glavarji pod pritiskom svojega ljudstva uvideli, da bi bilo nadaljevanje z vojno samomor za Finsko.

Mirovni pogoji, ki jih je sklenila, določajo med drugim:

Rusiji plača \$300,000,000 vojne odškodnine.

Zavezniški se vrne vso imovo, ki so jo imeli v Rumuniji.

Ta določba je sicer za Rumunijo slaba, ker gre se za njena oljna polja in druge prirodne zasluge, ki jih je posodoval ali pa kontroliral največ angleški in francoski privatni kapital.

Da li ji bodo v bodoče dali kaj več koncesij, da bo tudi Rumunija imela kaj koristi od svojih bogastev, je vprašanje bodočega razvoja.

Rusija dobi nazaj Besarabijo in Bukovino in meja med njima bo ista kot je bila ustanovljena 1. 1940.

Rumunija dobi nazaj Transilvanijo, ki jo je Hitler dal leta 1940 Madžarci.

Pogoji "zadovoljivi" za Rumunijo

Civilna uprava ostane v rokah Rumuncev. Zavezniški se ne bodo umeševali v njene notranje zadeve.

Lucretiu Patascianu, ki je v Moskvi vodil pogajanja v imenu rumunske vlade, je dejal, da je mirovna pogoda najboljša, kakršno si Rumunci v teh okoliščinah sploh morejo nadate. O vprašanju monarhije in kralja Mihuela je dejal, da bo o njemu odločilo rumunsko ljudstvo po vojni.

Tak je potek vojne dosedaj. Nemčija je ob vse svoje zavezniške krvizlingi so brez moči, in ostane na njeni strani samo še Japonska, ki pa še sebi ne bo mogla pomagati. Dnevi tretjega rajha so štetni.

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini.

Obnovite jo čim varm poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost napram listu.

NA PRODAJ

Dvonadstropna zidana hiša s 5. in 6. sobami. Gretje z vročo vodo.

Zglastite se ali poklicite na

1954 So. Homan Avenue

Tel. Rockwell 8250

RAD BI ZVEDEL za naslov rojaka LANGA (krstno ime mi je neznamo), živi nekje na severni strani Chicaga. Ako kdo do rojakov je za njegov naslov naj mi ga blagovoli naznam, če pa sam čita ta oglas, naj se oglaši pri meni.

JOS. KOSHAK

1838 So. Halsted Street.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljubnimi navodili kako postati AMERISKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodelniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižico še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Združenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustav Zed. držav, Lincolnov govor in Gettysburg, Predsedniki Združenih držav in Poedinec države z glavnim mestom, številom prebivalstva in velikostjo.

Cena knjižice je samo 50 centov + poslovno vred.

Naročila sprejemata:

Knjigarna Proletarca

2301 S. Lawndale Avenue

CHICAGO 23, ILL.

Delave, podpirajte Proletarca kot podpira on vaše napore in boje!

John Chamazar.

"FESTUNG EUROPA"
PREDRTA NA VSEH
KONCIH IN KRAJIH
(Nadaljevanje s 1. strani.)

tranjih zaveznikov, ki jih je imela med ljudstvom, hitro opravila. Pritisnili so na vladu v Sofiji z Angleži in Američani vred za prekinjenje zvezre z Nemčijo. To so v Sofiji storili, ob enem pa izjavili, da bo Bolgarija nevtralna.

Moskva je odvrla, da bi tak na nevtralnost služila Nemčija, pa je Bolgariji napovedala vojno. Trajala je pet dni. Bolgarijo so okupirale sovjetske čete brez odpora in nova vladavina v Sofiji se predstavlja za prijateljsko za večino.

Finska v pogajanjih za mir

Nemčija je ob zaveznicu tudi na severu. Vloga Finske se je spremnila toliko, da se sedaj spomina spopadajo z Nemci, finski premier Antil Hackzell pa je šel v Moskvo na mirovno pogajanje, s katerimi pa se je zavrnalo. Komu v korist, to je menda znano, tudi tistim, ki pomagajo v

pogajanjih za mir.

Zdi se mi, da kar je nesvobodnih narodov, imajo vsak saj po enega Rasputina, idejno rečeno, ki jim hočejo preprečiti pot v svobodno življenje. Tudi naš hrabi slovenski narod v domovini ga ima.

Ko so ameriški Slovenci ustanovili SANs za vemoč osvoboditve slovenskemu narodu, se je dobil p. Ambrožič, tedaj uslužbenec v takratni jugoslovanski informacijski pisarni, ki je skušal vse to gibanje pod svojo se paratno firmo diskreditirati za "komunistično" in protinarodno. Komu v korist, to je menda znano, tudi tistim, ki pomagajo v

zveznjicama.

Ko so ameriški Slovenci ustanovili SANs za vemoč osvoboditve slovenskemu narodu, se je dobil p. Ambrožič, tedaj uslužbenec v takratni jugoslovanski informacijski pisarni, ki je skušal vse to gibanje pod svojo se paratno firmo diskreditirati za "komunistično" in protinarodno. Komu v korist, to je menda znano, tudi tistim, ki pomagajo v

zveznjicama.

Moskva je odvrla, da bi tak na nevtralnost služila Nemčija, pa je Bolgariji napovedala vojno. Trajala je pet dni. Bolgarijo so okupirale sovjetske čete brez odpora in nova vladavina v Sofiji se predstavlja za prijateljsko za večino.

Finska v pogajanjih za mir

Nemčija je ob zaveznicu tudi na severu. Vloga Finske se je spremnila toliko, da se sedaj spomina spopadajo

NO. 1932.

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

CHICAGO 23, ILL. September 20, 1944.

VOL. XXXIX.

The Workers' Struggle In Northern Italy

Farinacci's paper "Regime Fascista," now published in Cremona, writes in readily comprehensible indignation: "The masses remain hostile and absentee, trusting only in the enemy... Rebellion is becoming more aggressive and more violent every day... Turin workers—those of the Fiat workers in particular—... are continually striking and they hasten to welcome the Allied bombers which come to attack Turin."

And "Stampa," of Turin, writes in a similar strain: "Patriots are becoming increasingly daring... Piedmont is the centre of crime, desertion and disorder... Signs of rebellion and outbreaks of resistance to military service are apparent everywhere. Some refuse on the grounds that they do not want to go to Germany for military training and other refuse to serve under Fascism... There are numerous desertions from among the Carabinieri."

In the third week of June there were labor riots in Genoa, Milan and Florence, and General Silvio Parodi, Military Commandant of Genoa, was hanged by underground workers. Military law was proclaimed throughout the Region of Liguria. The strike in Genoa was led by the seamen and shipyard and metal workers. The leader of the Genoa neo-Fascist Party, Carlo Emanuele Basile, appealed to the strikers at the San Giorgio shipyard and in the big Ansaldo, S.I.A.C., Ceramic Ligure, Vaccari, Ferriere Bruzzi and Piaggio factories. He admitted that his threats and promises had so far had no result, and closed with the words: "I warn you for your own good and the good of your families." German authorities urged the deportation of the strikers to pressed labor in Germany. By the end of June the movement in Genoa had assumed the proportions of a general strike."

Fascist and Industrial Magnates

Some of the Italian industrial magnates who saw the end of the fascist regime approaching are now drawing away from Mussolini. "The shortsightedness of these plutocrats is incredible," writes the Rome correspondent of the central organ of the German Nazi Party (*Voelkischer Beobachter*). "They seem to have completely forgotten that it was fascism alone which in 1922 helped the great industrialists to regain their property when... workers occupied their factories and proclaimed the latter to have been socialized."—From *La Parola*.

Finland Quits the War

Prior to World War I, Finland was to all intents and purposes a part of Czarist Russia, although enjoying a certain measure of autonomy. During the Russian revolution, however, Finland, with German help, became independent—with a boundary that was within cannon-shot of Leningrad.

Americans showed considerable sympathy for Finland—which had always made payments on its debt to us—when that nation was invaded in 1939 by Russia, then the ostensible associate of Hitler. But the Russian claim of a Finnish menace did not appear so foolish a year or so later when Finland, as an ally of Hitler, brought the Nazis almost to the gates of Leningrad.

During our war against Germany we have refrained from declaring war against Finland, hoping all the time to persuade Finland to give up its alliance with Hitler. On Monday, Sept. 4, Finland quit the war.

But it comes a little late—so late as to resemble the band-wagon rush that is a feature of our political convention battles. For it comes at a time when Germany is probably quite willing to withdraw her troops from Finland, as they can be more usefully employed elsewhere; in fact, at a time when Germany is withdrawing troops from other satellite and band-wagon nations.

Even so, the Russian peace terms appear to be generous. We can endorse them, and urge that Finland be put on parole.—The Chicago Daily News.

YOU BETTER DO SOMETHING, OR ELSE... "BACK TO NORMALCY"...

By RAYMOND HOFSES, Editor, *Reading Labor Advocate*

What will life be like for the American people after the war is over?

People, big and little have been asking that question with all conceivable variations.

Those businesses that can find markets for their products will be regulated benevolently. Those that can't will be permitted to die.

Big business will find its level and establish itself at the point of efficient operation—with government supervision.

Workers who can be used by private business will not require much management.

Workers who can't be used by private business will again become the wards of the nation under a more or less glorified and better-prepared WPA set-up.

HENRY FORD TO BUY WILLOW RUN PLANT

Auto King to Use Industrial Goliath to Produce Farm Machinery

It's not likely that the postwar slogan will be as silly as the last one, when Harding was elected president with the promise of "Back to Normalcy." But whatever the program may be called, it will amount to the same thing.

Unless the people of America, who have always been fooled, ruled and robbed, have a plan of their own, this nation is going to take up where it left off and embark upon a program of business as usual.

It will be the same old economic anarchism that has worked so badly in the past—the game that has produced depressions and wars everywhere in the world, dictatorships in Europe and "government controls" here at home.

And the government controls will continue. It is important to keep that fact in mind if one wants a preview of the future.

It is the enemy we do not suspect who is the most dangerous.—Rojas.

AMERICANS TALK IT OVER WITH RUSSIANS Who were put to forced labor by Nazis. — American soldiers get valuable information from a pair of Russian workers who escaped from the Germans. They had been captured by Nazis and forced to labor on heavy gun emplacement on the French Coast.

"Inside Washington"!

State Department approval of return to European thrones of kings and queens and reigning families is viewed in some congressional quarters as disheartening, inasmuch as it apparently means a return of the prewar status in Europe, with all of its inherent and dangerous weaknesses.

First to return to their ancestral seat will be the ducal family of Luxembourg, headed by Grand Duchess Charlotte and Prince Felix, her consort, who have spent the war pleasantly in an imposing mansion on embassy-lined Massachusetts ave. in Washington. With their six children, they fled Luxembourg at the time of the invasion.

The reigning house of Luxembourg has lived well through two wars. At the end of the last, it greeted the Illinois troops of the 33rd Division cordially on their arrival to occupy the northern section of the country. The Grand Duchess of that day, elder sister of the present ruler, was reported to have been equally gracious to the Germans when they entered the capital.

Luxembourg can offer no defense to invasion in any war, as its standing army consists of but 250 men.

There has been no peep from any official source about the laughable "hero" pose of King Michael of Romania, which was played up in a press association story like an episode out of the *Graustark* novels. The King's mother, who reportedly controls his every move, is Helen, former Greek princess, who worked in close co-operation with the Nazis in their envelopment of Romania, which gave them much of the oil that enabled Hitler to wage war and vast quantities of grain besides.

The impressive recital of the Queen Mother's dash out of the palace grounds, carrying a pearl-handled pistol with which to shoot any Nazi soldier who might attempt to stop her, has been greeted with cynical laughter among Balkan representatives here.

Others preparing to go back, with full expectation of assuming the same powers they had before Hitler came calling, are Queen Wilhelmina of the Netherlands, who once complained the war had deprived her of her favorite type of bath sponge, and King Leopold of Belgium, now detained in Germany, who gave the order for the fighting Belgian Army to quit, leaving the British flank high and dry and forcing the retreat to Dunkerque.

Once they are restored in their palaces and receive the cheers of their personal supporters, observers wonder what the peace conference will be able to do in insuring the Four Freedoms for all of Europe.—Bascom N. Timmons in *The Chicago Sun*.

Four Million Unemployed Forecast Unless Reconversion Starts Now

Unless a more intelligent and effective program is developed to dovetail reconversion with production cutback America will have an army of four million unemployed on its hands at the end of this year, even if the war against Germany and Japan is still going on.

This is the ominous prediction of Boris Shishkin, AFL economist, based on "known factors" in the production program. He declared the estimates were "conservative" rather than exaggerated.

Cutbacks already are being ordered at the rate of about twenty a week and the rate is due to climb in the next few months. Instead of a labor shortage, surpluses of manpower are bound to develop, Shishkin said.

Meanwhile, efforts of War Production Board Chairman Donald M. Nelson to authorize the start of a reconversion program with labor and materials not needed for the war effort are being stalled by the War and Navy Departments. The short-sighted policy of the military leaders appears to be to refuse permission for any preparations for peace until the last shot in the war is fired.

American Federation of Labor leaders are throwing their full support behind Mr. Nelson's program which now offers the only hope of averting widespread unemployment should the war end suddenly.

Riches are a blessing only to him who makes them a blessing to others.—Fielding.

DEBT AND WAR COST ABOVE 200 BILLIONS

Global Conflict Entails Daily Outlay of 145 Millions; Taxes Also Zoom

Two milestones in the nation's financial history were reached on the 168th anniversary of our independence:

The cost of fighting the global war passed the 200 billion mark, and so did the national debt, the Treasury disclosed. Since July 1, 1940, the war outlay has been at an average rate of \$145,000,000 a day. Government expenditures during the fiscal year were \$89,721,000,000, with war accounting for more than 95 per cent of the unprecedented total.

Uncle Sam's income during the year zoomed to \$44,149,000,000, or nearly double the sum collected in 1943.

BIT OF STATISTIC

One soldier out of every 100 is named Smith. One out of every 200 Smiths in the Army is named John W. Smith, and there are too many plain John Smiths to be counted.

So—there are 356 John W. Smiths, 240 John W. Johnsons, 286 James Browns, and 249 James E. Browns. The 12 most common names in the Army account for 385,390 soldiers. For instance, there are: Smith, 72,000; Johnson, 48,500; Brown, 39,000; Miller, 33,600; Jones, 31,320; Davis, 31,000; Wilson, 29,000; Anderson, 24,500; Martin, 24,300; Taylor, 22,000, etc.

IN THE WIND

From THE NATION

Among the invitations in the morning's mail is a post card that reads in part as follows: "If you are a Native Born, White, Protestant, Gentle, American Citizen of Good Character and believe in our principles, an opportunity to join a secret organization that stands primarily for White Supremacy awaits you. Our Organization stands for: Christianity, America First, White Supremacy, Upholding Constitution of U.S.A., Racial Segregation, Racial Purity, Pure White Womanhood, American Leadership of American Labor Unions. Closer Relationship Between American Capital and American Labor. Opposition to Communism. America for Americans. State Rights Separation of Church and State. Freedom of Speech and Press. No Foreign Immigration, Except Pure White. Law and Order." It is at such times that one regrets not being of Good Character.

John B. Trevor, president of the American Coalition of Patriotic Societies, whose name appeared in a list of "leaders" recommended for America by a German propaganda agency in 1933, is now campaigning against the admission of anti-Nazi refugees to America. Senator Robert Rice Reynolds of North Carolina is helping him distribute his literature.

Radio station WQXR, New York, having refused to accept any more singing commercials, has received a flood of thanks from its listeners.

Some imperturbable Britons are busy with plans to preserve the relics of Roman and medieval times which robot bombs have unearthed in London.

Senator Walsh of Massachusetts, asked by a number of constituents to state his views on American participation in an international organization to enforce peace, said,

"A nation which does not pursue peace... will find soon enough that it is involved in the wars of other nations." He enclosed a speech of his, delivered November 11, 1943, in which he expressed the belief that this is not our war.

The City of Louisville, Ky., paid \$5,000 to Roy Wenzlick, one of the nation's top real-estate analysts, for a report on post-war city planning. It contains the following note on slum clearance: "The logical solution to the housing problem is to build new housing units for those who can afford to pay an economic rent. As these housing units become older and less desirable, the original owners or renters move to more modern and better located properties, leaving the older properties to be occupied by those who cannot pay a sufficient rental for new buildings."

The fate of democracy itself may hinge upon how the future answers the above question. And how can they be answered on the side of democracy unless the workers of America understand that the Socialists of this nation and of the world have a program that will make prosperity for all workers possible?—The Reading Labor Advocate.

Will Soldiers Favor Unions?

Some top-flight representatives of the nation's leading labor organizations recently visited the battle lines and learned, among other things, what the men who are fighting this war think of labor unions. Their report on that subject is encouraging. Most soldiers think the unions are O. K.

However, the verdict of the veterans is not surprising. Most of them were workers before they became soldiers and expect to be workers when they return. A large number, if not a majority, of the men who are now in the war were in the unions before they joined the armed services.

However—

While the report of the union leaders is to be good, the very fact that it was made indicates that labor will become an issue of major importance after the war is over and the boys come home.

We use the word "issue" in this connection to indicate a division of opinion on the part of workers. What will the veterans think of labor unions at the end of a year or two? Will they continue to believe that their best interests can be served by unions? Or will some other element bid for and obtain the confidence of a large section of the working class?

We think the answer to the above important question will depend to a large extent upon what is expected of unions and upon how well the unions measure up to expectations.

If soldiers come back home with the clear understanding that a labor union is primarily an instrument for the general elevation of the working class and a weapon with which to fight for better social conditions, then unions should be able to hold the good will of veterans.

If, however, veterans expect too much of unions in terms of personal advantage, then the prestige of unions will wane as unemployment rises.

What we are remembering now is that Germany had a strong union movement before the first World War. And that after the war, when the unions failed to provide high living standards—because they could not—a demagogue was able to enlist many German workers into a fascist organization.

We believe the same thing could easily happen in America after this war. More than that, we believe the unions will have the competition of powerful reactionaries, some of whom will have jobs to offer, for the good will of returned soldiers.

How will soldiers who have become workers react to the competition that is almost certain around them? It is a serious question. Will they stand for a principle rather than for immediate personal advantage, or will those with jobs go one way and those without jobs go another?

The fate of democracy itself may hinge upon how the future answers the above question. And how can they be answered on the side of democracy unless the workers of America understand that the Socialists of this nation and of the world have a program that will make prosperity for all workers possible?—The Reading Labor Advocate.

Co-ops Prove Their Worth

Up in Waukegan, Ill., the three cooperative societies are celebrating their 33rd year of service to the community. To understand how important an economic role they play in the life of the community it is only necessary to know that they include among their patrons and members 30 per cent of the families in Waukegan, North Chicago, and the neighboring towns. These three co-ops societies operate, among other things, ten food stores and meat markets, a bakery and coffee shop, super-service station, a sausage plant, and a dairy. During 1943 they saved for their patrons—through reduced prices, rebates in the form of dividends, and so forth—a record total of \$79,000. In the 33 years that they have been in operation they have saved for their worker and farmer member-patrons a grand total of \$570,000, or a yearly average of \$20,000.

The co-op movement in this country, although making rapid progress, is still behind its counterpart in England, Sweden and other progressive European countries. This can only be because American workers and consumers are blind to their own interests. When they become aware of the advantages to be gained by forming a co-op in their own community, or joining the one already formed, the fine record established in Waukegan will be duplicated in every city, village and town in the country.—The Brewery Worker.

LICENSE FOR LAND-LORD TO STEAL

Chester Bowles, chief of the O.P.A., makes this announcement: "With the return of normal conditions, rent control must be eliminated. We must leave tenants and landlords free to make their own arrangements."

After the war, there will be an acute housing shortage. So, if Uncle Sam wipes out all rent controls, profiteering landlords will have a Roman holiday. Then we will know what inflation really means.

What will happen to the workers under those circumstances? Perhaps Mr. Bowles can answer. And, what will happen to the profiteers are given a free hand.—Labor.

FORGET IT

ANONYMOUS

If you see a tall fellow ahead of a crowd, A leader of men marching fearless and proud, And you know of a tale whose mere telling aloud Would mean that his head must in anguish be bowed,

It's a pretty good plan to forget it.

If you know of a skeleton hidden away In a closet, and guarded and kept from the day In the dark; and whose showing whose sudden display, Would cause grief and sorrow and lifelong dismay,

It's a pretty good plan to forget it.

If you know of a thing that will darken the joy Of a man or a woman, a girl or a boy,

That will wipe out a smile, or the least way annoy

A fellow, or cause any gladness to cloy,

It's a pretty good plan to forget it.

WAR PLANT FEEDING FACILITIES LACKING

More than 5,500,000 workers are being fed through industrial plant facilities and service for 1,500,000 more will soon be available, the War Food Administration revealed recently. That may seem like a large number, but the W.F.A. said that only 44 per cent of the plants with food facilities are able to serve 60 per cent or more of their workers.

It added that only 39 per cent of employees of plants producing war materials are obtaining mid-shift meals.

FARM BENEFITS UP TO SECOND HIGHEST MARK